

VOLT EGYSZER EGY... HOLLYWOOD

A jótevő

KRÁNICZ BENCE

KILENCEDIK FILMJÉBEN QUENTIN TARANTINO BEBOCSÁTJA SAJÁT MAGÁT A SZERZŐK ÚJ-HOLLYWOODI PARADICSOMÁBA.

A *Ponyvaregény* emblemikus jelenetében – az egyikben a sok közül – Vincent Vega és Mia Wallace beszélnek a Jack Rabbit Slim's étteremben, ahol a pincérek ötvenes évekbeli hollywoodi sztároknak öltözve szolgálják fel az öt-dolláros turmixot. Ott van Buddy Holly, Marilyn Monroe és James Dean is, „Jayne Mansfield biztosan szabadnapos”. A bér-gyilkos Vincent túl jól ismeri az aranykor filmszereplőit, olyan jól, hogy Quentin Tarantino privát mániáját leplezi le – az egyiket a sok közül.

Tulajdonképpen meglepő, hogy Tarantino csak most, a kilencedik filmjével jutott el odáig, hogy nyíltan a hollywoodi múltól meséljen. A knoxville-i születésű rendező 1966-tól, hároméves korától élt Los Angelesben édesanyjával, az 1969-ben játszódó *Volt egyszer egy... Hollywood* tehát saját gyerekeinek idejébe és helyére kalauzol. Személyes, társadalmi és intézményi szinten is az „ártatlanság elvesztéséről” beszélhetünk: a Manson-banda ámokfutása, a Sharon Tate-gyilkosság a világmegváltó hangulatú, virágillatú hippikorszak végét jelentette, a Hollywoodi Reneszánsz pedig a régi Hollywood alkonyát hozta el. Az új Tarantino-film címe nemcsak a mesei hangoltságra, a fikció csodatévő hatalmára utal, hanem magában hordozza a hasonló című Sergio Leone-filmek melankóliáját is, a letűnt kor feletti merengés lehetőségét, amely művészi eszközökkel mindenképp óvatosan közelítendő. Lehet nosztalgikus epekedés, józan elszámolás, vagy lehet gyászbeszéd is.

Tarantino az utóbbi években adott interjúiban rendre a „rég Hollywood” képviselőjének konzervatív pozíciójába helyezte magát. Hangsúlyozta ellen-érzéseit a digitális képrögzítéssel és a

számítógépes effektekkel kapcsolatban. (Arra a kérdésre, hogy mit veszítenének a nitrátfilm eltűnésével, nemrégiben azt nyilatkozta, „elveszítenétek engem”.) A változó világ trendjeivel dacoló, váltaltan ódivatú szerző patetikus alakja persze éles ellentétben áll az amerikai függetlenfilm intézményes áttörésének poszterfiújával, a Sundance-nemzedék *enfant terrible*-jével. A Tarantino által saját magáról megalkotott szerzői imágó leváltása azért kockázatos, mert a rendező eközben továbbra is elegendő művészi fedezetként tekint negyed százada népszerűvé vált stílusára: az intertextuális játékok, a komplex narratív szerkezetek és a parodisztikus, illetve morális súlyától megszabadított erőszak variációira.

A *Volt egyszer egy... Hollywood* tehát a meghatározó gyerekkori élmények felidézésével és a hollywoodi legendárium felütésével hitelesíteni kívánt kísérletnek is tekinthető Tarantino új szerzői státuszának bebetonozására. A rendező nem filmjeinek önreflektív motívumrétege felől jutott el ehhez a történethez, mert a filmjeiből posztmodern kollázsokat teremtő intertextusok eddig jobbára a beavatottak szűk köre által felismerhető, műfaj történeti utalásokként működtek – legyen szó a *Lángoló város* átírásáról a *Kutyaszorítóban* heistfilmjévé, vagy arról, mit jelentett Pam Grier a *Jackie Brown* címszereplőjeként –, Tarantino „saját magáról” pedig leginkább csak első komoly munkájában, a *Tiszta románc* forgatókönyvében vallott. A *Hollywood* sokkal inkább a *Becstelen brigantyk*kal megkezdett út folytatásának tekinthető, vagyis az életmű legutóbbi *valódi* fordulatóból táplálkozik. Ennek a stratégiának a lényege a történelmi múlt radikális átírása a Tarantinóra jellemző – tehát színpadias, harsány, ironikus, ponyvaízű

– fikció révén. Mindehhez már a 2009-es filmben is hozzátapadt a „felöltötté válás” mérföldköve. Tarantino elérkezettnek látta az időt, hogy többé ne csak az olyan lenézett, olcsónak és igénytelennek bélyegzett műfajokat és filmtípusokat kanonizálja újra, szolgáltatson nekik igazságot, mint a harcművészeti film (*Kill Bill*) vagy az *exploitation*-horror (*Halálbiztos*). A filmtörténeti kánon után a történelmi rendet is szatirikus hévvel írta újra, a *Becstelen Brigantyk*ban ugyanúgy, mint a rabszolgákat ért évszázados kegyetlenkedéseket utólag – és persze játékosan, gesztusértékűen – jövétévő *Django elszabadulban*.

Kinek szolgált igazságot az új filmjében? Tágabb értelemben a klasszikus hollywoodi szisztémának, közelebbről Rick Daltonnak, a kiérdemesült B-ligás színésznek, aki tévéwesternekben és híres filmek olcsó utánzataiban alibizik. Pompás háza van, egyelőre munkája is akad, mégis a folyamatos önsajnát és a valóra nem váltott lehetőségek feletti siránkozás határozzák meg a mindennapjait. Állandó kaszkadőrét és jobbik énjét Frank Boothnak hívják. Daltonnal ellentétben Booth nem érzi úgy, hogy a vesztesek oldalán áll: amíg van lakócsija, autója, hideg söre, a kutyája pedig hallgat rá, ő elégedett. Sztár és dublőr elválaszthatatlan párosa felveti annak

